

В Україні, як і в Італії, капіталізм формировався на основі «семейних підприємств» і «семейного бізнесу» з високим рівнем корупційності і схильністю до «мафіозності» економіки. Саме тому досвід по легалізації таких структур через створення промислових округів міг би підійти українському державству і українцям, маючим подібну з італійцями ментальність.

Література

1. Лукьянченко А. А. Інвестиційна привабливість територій з спеціальними економічними режимами / А. А. Лукьянченко // Економіка і право. — 2001. — № 1. — С. 45–51.
2. Міністерство економіки і праці Польщі // Польща твій діловий партнер. — 2004. — С. 84–90.
3. Лексин В. Н. Державство і регіони. Теорія і практика державного регулювання територіального розвитку / В. Н. Лексин, А. Н. Шевцов. — М.: УРСС, 2000. — 368 с.

4. Італія: податкова мораль претерпела зміни // Бізнес. — 2005. — № 3. — С. 1. — Режим доступу: http://www.businesspress.ru/newspaper/article_mId_36_aid_347245.html.

5. Ще раз про податкову амністію // АПН. — 2006. — С. 1–2. — Режим доступу: <http://www.apn.ru/publications/article1876.htm>.

6. 10 państw najmocniej uciskających podatnikami // Puls Biznesu. — 2009. — С. 1–7.

7. Italy's Government Proposes New Tax Amnesty, by Ulrika Lomas // Tax-News.com — Brussels — 2009. — Р. 1–3.

8. Меморандум про створення промислових округів на території Російської Федерації з використанням італійського досвіду / Міністерство економічного розвитку і торгівлі Російської Федерації. — 2003. — С. 20. — Режим доступу: <http://www.rcrussia.it/indexru.htm>.

9. World Trade Organization (WTO) // International Trade Statistics 2008. — 2009. — 255 с.

Представлена в редакцію 30.11.2009 г.

УДК 339.5:332.1

В. О. Горбунов,

економіст,

Луганська філія

Інституту економіко-правових досліджень НАН України

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ У СКЛАДІ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку міжнародних економічних відносин одним із головних чинників впливу на рівень розвитку економіки кожної країни і світового прогресу в цілому є міжнародне економічне співробітництво. Головною складовою цього співробітництва є зовнішньоекономічна діяльність (далі — ЗЕД) суб'єктів господарювання різних країн. Розвиток ЗЕД забезпечує відкритість економічної системи, розширює ринки збуту товарів і послуг. Перехід України до ринкової економіки, інтеграція держави до світового економічного простору вимагають від країни в цілому та від суб'єктів господарю-

вання окремо зміцнювати свої конкурентні переваги та нарощувати зовнішньоекономічний потенціал.

У цілому теоретичні основи ЗЕД досліджено у наукових працях О. П. Гребельника [1], Е. А. Зінь [2], О. А. Кириченко [3], Ю. В. Макогон [4], Н. Г. Георгіаді [5], М. Д. Пазуха [6], А. П. Рум'янцева [7]. Поруч із цим питанням зовнішньоекономічної діяльності на рівні регіону присвячено наукові праці П. Ю. Беленького [8], В. В. Максимова [9], Р. С. Осадчука [10], Г. Г. Фетисова [11]. Зокрема, в монографії В. В. Максимова «Економічний потенціал регіону (аналіз, оцінка і використання)» досліджено проблеми оцінки та

© В. О. Горбунов, 2009

аналізу економічного потенціалу регіону, питання організації управління економічним потенціалом регіону, механізм забезпечення та система стимулювання його ефективного використання [9].

У науковій праці Р. С. Осадчука розглянуто концептуальні засади дослідження зовнішньоекономічних зв'язків Чернівецької області, проаналізовано розвиток основних форм зовнішньоекономічних зв'язків Чернівецької області, надано рекомендації з оптимізації системи зовнішньоекономічних зв'язків цього регіону [10].

У науковій праці П. Ю. Беленького досліджено проблему регіонального розвитку економіки регіонів України, а саме: теоретико-методологічний аспект, запропоновано класифікацію факторів регіонального розвитку, сформульовано принципи, розроблено методологію та інструменти державного регулювання регіонального розвитку. Визначено механізм його збалансування [8].

Однак потребують більш детального вивчення питання ЗЕД на рівні окремого регіону порівняно з Україною в цілому. До найбільш перспективних регіонів України, на нашу думку, належить Луганська область з її промислово-виробничим потенціалом. Це

потребує проведення детального аналізу та доказу цього положення, виходячи з проведених розрахунків.

Мета статті – проаналізувати основні показники розвитку ЗЕД. На основі розрахованих показників довести перспективність розвитку Луганської області. Виявити найбільш перспективні галузі розвитку.

Для загальної характеристики зовнішньоекономічної діяльності Луганської області доцільно проаналізувати такі показники, як: експорт, імпорт, сальдо торговельного балансу, доля експорту/імпорту Луганської області в обсягу України, зовнішньоекономічні зв'язки Луганської області з іншими країнами в динаміці.

В узагальненому вигляді зовнішньоекономічний потенціал регіону визначається його позитивним торговельним сальдо.

Розглянемо детально обсяг експорту та імпорту товарів України в динаміці (табл. 1) [12, с. 258–262].

Виходячи з даних табл. 1, побудуємо графік динаміки експорту/імпорту товарів України (рис. 1).

Вочевидь із таблиць і графіків, що в цілому по Україні спостерігається постійне зростання обсягу експорту товарів України та імпорту. У той же час приріст імпорту відбувався вищими темпами, що є негативною тенденцією.

Таблиця 1. Зовнішня торгівля товарами України у 2000, 2005–2007 рр. (млн дол. США)

	Експорт				Імпорт			
	2000	2005	2006	2007	2000	2005	2006	2007
Усього	14572,5	34228,4	38368,0	49296,1	13956,0	36136,3	45038,6	60618,0
Країни СНД	4497,5	10730,6	12663,5	18614,6	8039,9	17029,3	20184,6	25569,5
Інші країни світу	10075,0	23497,8	25704,5	30681,5	5916,1	19107,0	24854,0	35048,5
Європа	4680,2	10881,4	12625,5	14773,8	4311,5	12666,4	16804,2	23048,9
Азія	3437,0	8377,4	8133,8	10354,0	832,0	4644,5	6071,4	8942,0
Африка	731,5	2393,9	2373,7	2792,0	136,4	426,2	413,0	673,1
Америка	1217,5	1831,2	2550,9	2686,3	581,4	1265,5	1465,3	2255,4
Австралія та Океанія	7,0	13,7	17,9	15,7	54,7	103,9	99,5	128,4

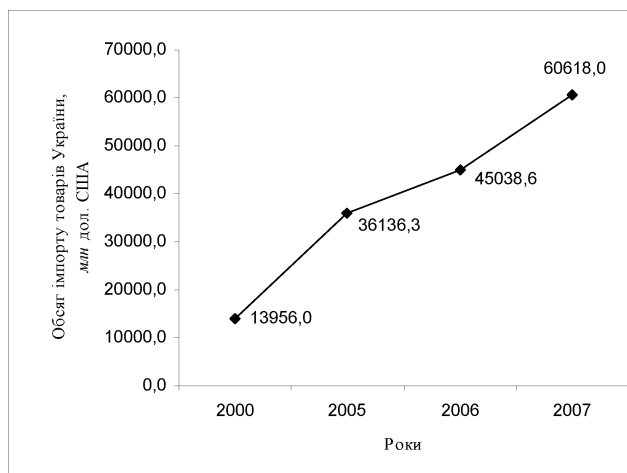
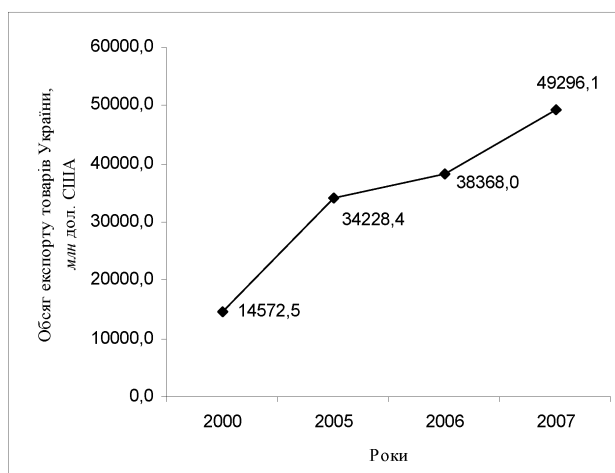

Рис. 1. Обсяг експорту/імпорту товарів України

Основними експортерами та імпортерами українських товарів є країни СНД і країни Європи, що зумовлено географічним положенням, історичними і промисловими зв'язками колишнього СРСР. У той же час, з точки зору досягнення позитивного сальдо зовнішньої торгівлі (експорт пе-

ревищує імпорт), Україні в цілому вигідно торгувати товарами з Азією, Африкою, Америкою, Австралією та Океанією.

За даними показниками проаналізована зовнішньоекономічна діяльність Луганської області за аналогічний період (табл. 2 [13, с. 131–135]; рис. 2).

Таблиця 2. Зовнішня торгівля товарами Луганської області із країнами світу у 2000, 2005–2007 рр. (млн дол. США)

	Експорт				Імпорт			
	2000	2005	2006	2007	2000	2005	2006	2007
Всього	681,2	2 167,6	3 004,6	3 963,7	384,2	2 412,5	2 720,5	3 634,8
Країни СНД	131,1	464,2	557,9	1 035,0	245,6	2 144,9	2 465,6	2 900,6
Інші країни світу	550,1	1 703,3	2 446,7	2 928,7	138,6	267,6	254,9	734,2
Європа	310,3	770,0	1 024,8	1 101,8	96,0	215,5	202,5	573,0
Азія	161,0	643,6	653,6	1 089,9	20,5	35,8	36,9	84,3
Африка	21,0	112,3	138,6	143,7	0,0	4,3	0,68	14,1
Америка	57,7	177,2	629,2	593,2	22,1	12,1	14,6	62,8
Австралія та Океанія	0,09	0,24	0,53	0,03	0,01	0,03	0,17	–

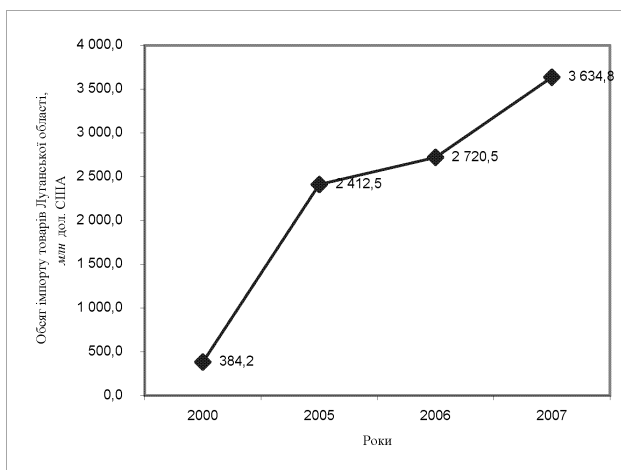
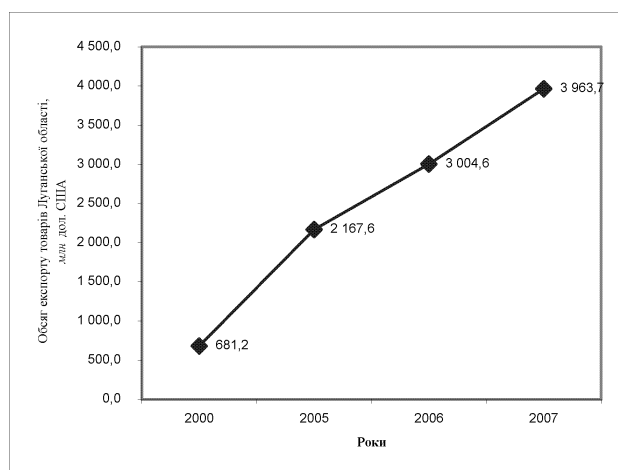

Рис. 2. Обсяг експорту/імпорту товарів Луганської області

Вочевидь, що на відміну від України в цілому, в Луганській області зовнішньоекономічна діяльність має більше позитивних ознак: експорт перевищує імпорт впродовж усього періоду; динаміка імпорту мала спади; сальдо зовнішньоекономічної діяльності по товарах було позитивним впродовж всього періоду.

Виходячи з цього, можна говорити про те, що Луганська область має більш стабільну тенденцію розвитку зовнішньоекономічної діяльності, ніж Україна в цілому.

Відносно партнерів по торгівлі товарами є також деякі відмінності між Україною в цілому і Луганською областю (табл. 2): з точки зору експорту для регіону вигіднішими є Європа і Азія, у той час як по імпорту – країни СНД і Азія; з точки зору «вигідності» (перевищення експорту над імпортом) для Луганської об-

ласті стратегічною можна рахувати зовнішню торгівлю з іншими країнами світу, із країнами Європи, Азії, Африки, Америки, Австралії та Океанії.

Вочевидь, що і за проаналізованими показниками зовнішньої торгівлі товарами в частині географії розвитку зовнішньоекономічної діяльності Луганська область мала більшу привабливість, ніж Україна в цілому.

Розглянемо більш детально обсяг експорту-імпорту товарів Луганської області у порівнянні з показниками по Україні в цілому (табл. 3 [14, с. 253], 4 [12, с. 263], 5).

Вочевидь (табл. 3–5), що:

за показником кількості учасників ЗЕД на ринку експорту товарів і обсягу експорту товарів у грошовому численні за 2006–2007 рр. Україна в цілому має переваги перед Луганською областю. Однак слід

Таблиця 3. Обсяг експорту-імпорту товарів в Україні та Луганській області у 2006 р.

	Експорт			Імпорт		
	кількість учасників ЗЕД	вартість, млн дол. США	відсотків до загального обсягу, %	кількість учасників ЗЕД	вартість, млн дол. США	відсотків до загального обсягу, %
Україна	13521,0	38368,0	100,0	24390,0	45038,6	100,0
Луганська область	405,0	3004,6	7,8	499,0	685,6	1,5

Таблиця 4. Обсяг експорту-імпорту товарів в Україні та Луганській області у 2007 р.

	Експорт			Імпорт		
	кількість учасників ЗЕД	вартість, млн дол. США	відсотків до загального обсягу, %	кількість учасників ЗЕД	вартість, млн дол. США	відсотків до загального обсягу, %
Україна	14345,0	49296,1	100,0	24539,0	60618,0	100,0
Луганська область	465,0	3963,7	8,0	469,0	1484,5	2,4

Таблиця 5. Обсяг експорту/імпорту на одного учасника ЗЕД (млн дол. США)

	2006 р.		2007 р.	
	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт
Україна	2,8376	1,8466	3,4364	2,4702
Луганська область	7,4187	1,3739	8,5240	3,1652

значити, що як в Україні, так і в Луганській області спостерігалася тенденція збільшення кількості учасників ЗЕД, а так само і вартості експорту товарів;

відносно імпорту товарів можна говорити про те, що як Україна в цілому, так і Луганська область стали у 2007 р. більш імпортозалежними: збільшився обсяг імпорту товарів у грошовому численні; при цьому частка Луганської області за вартістю імпорту товарів в Україні збільшилась з 1,5 % до 2,4 %, не дивлячись на зменшення кількості учасників ЗЕД на ринку імпорту товарів з 499 до 469;

обсяг експорту товарів на одного учасника ЗЕД по Україні збільшився з 2,8376 у 2006 р. до 3,4364 млн дол. США у 2007 р., і по Луганській області з 7,4187 у 2006 р. до 8,5240 млн дол. США у 2007 р. Тобто чітко просліджується тенденція збільшення обсягу експорту на одного учасника ЗЕД як по Україні в цілому, так і по Луганській області. Обсяг імпорту товарів по Україні та по Луганській області на одного учасника ЗЕД збільшився з 1,8466 у 2006 р. до 2,4702 млн дол. США в 2007 р.; по Луганській області з 1,3739 у 2006 р. до 3,1652 млн дол. США в 2007 р. Все це свідчить про те, що Україна та Луганська область стали більш імпортозалежними.

У теоретичному плані показники експорту та імпорту окремо один від одного не відображують повну інформацію про торговельний баланс будь-якого регіону.

З врахуванням важливості для Луганської області зовнішньоекономічної діяльності на ринку товарів розраховано сальдо торговельного балансу

по товарах, який, для прикладу по Україні, приведено в табл. 6 і на рис. 3, а по регіону – на рис. 4.

Таблиця 6. Сальдо торговельного балансу України по товарах у 2000, 2005–2007 рр. (млн дол. США)

Україна	Роки			
	2000	2005	2006	2007
Сальдо	616,5	-1908	-6671	-11322

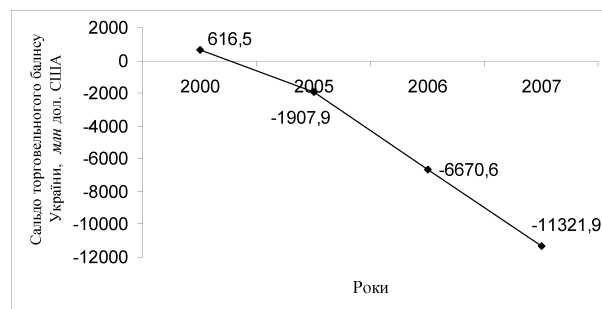

Рис. 3. Сальдо торговельного балансу товарами України

Данні табл. 6 і рис. 3 наочно демонструють постійне зменшення сальдо торговельного балансу по товарах в Україні. Це свідчить про те, що Україна імпортує товарів більше, ніж експортує, що, у свою чергу, призводить до вивозу капіталу за кордон, зростання залежності від індустріально-розвинених країн у товарах, непродуманої політики ведення ЗЕД в Україні в цілому, неготовності в минулому України вступити до СОТ як конкурентоспроможної держави. Це також свідчить про те, що рік від року Україна в цілому стає більш залежною країною від імпорту товарів.

Для порівняння на рис. 4 приведений графік торговельного балансу товарами Луганської області.

На графіку ми бачимо, що сальдо торговельного балансу товарами Луганської області мало пози-

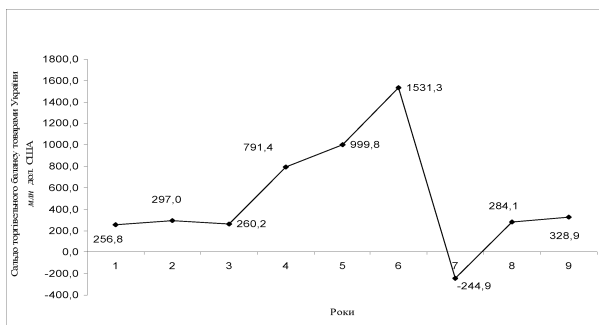

Рис. 4. Сальдо торговельного балансу товарами Луганської області

тивну динаміку до 2004 р. У 2005 р. сальдо торговельного балансу було негативним. Одним із чин-

ників, який викликав цю ситуацію, можна вважати політичний (нестабільність політичної системи, викликана «помаранчевою революцією»).

Проте, на відміну від України в цілому, Луганська область у 2006–2007 рр. нарощувала обсяги зовнішньоекономічної діяльності в торгівлі товарами. Тобто можна зробити висновок про те, що Луганська область, на відміну від показника сальдо по Україні в цілому, має позитивний характер. Це свідчить про те, що Луганська область має промисловий зовнішньоекономічний потенціал, який необхідно зберегти і нарощувати в умовах СОТ.

Присутні відмінності в зовнішньоекономічній діяльності між двома регіонами і по торгівлі послугами, про що свідчать дані табл. 7 [12, с. 268], 8 [14, с. 259], 9 [12, с. 269].

Таблиця 7. Зовнішня торгівля послугами України в 2000, 2005–2007 рр. (млн дол. США)

	Експорт				Імпорт			
	2000	2005	2006	2007	2000	2005	2006	2007
Усього	3486,8	6134,7	7505,5	9038,9	1150,9	2935,0	3719,4	4980,6
Країни СНД	2141,4	2849,2	3451,3	3717,1	215,5	520,7	702,3	815,6
Інші країни світу	1345,4	3285,5	4054,2	5321,8	935,4	2414,3	3017,1	4165,0

Таблиця 8. Обсяг експорту-імпорту послуг в Україні та Луганській області у 2006 р.

Регіон	Експорт			Імпорт		
	Кількість учасників ЗЕД на ринку експорту послуг	Вартість експорту послуг, млн дол. США	Доля Луганської області за вартістю експорту послуг, %	Кількість учасників ЗЕД на ринку імпорту послуг	Вартість імпорту послуг, млн дол. США	Доля Луганської області за вартістю імпорту послуг, %
Україна	4437	7505,5	100,0	3532	3719,4	100,0
Луганська область	83	28,0	0,4	183	41,7	1,1

Таблиця 9. Обсяг експорту-імпорту послуг в Україні та Луганській області у 2007 р.

Регіон	Експорт			Імпорт		
	Кількість учасників ЗЕД на ринку експорту послуг	Вартість експорту послуг, млн дол. США	Доля Луганської області за вартістю експорту послуг, %	Кількість учасників ЗЕД на ринку імпорту послуг	Вартість імпорту послуг, млн дол. США	Доля Луганської області за вартістю імпорту послуг, %
Україна	4924	9038,9	100,0	3942	4980,6	100,0
Луганська область	75	34,3	0,4	176	94,5	1,9

Вочевидь (табл. 7–9; рис. 5, 6), що:

за показником кількості учасників ЗЕД на ринку експорту послуг і обсягу експорту послуг у грошовому численні Україна має переваги перед Луганською областю, оскільки в цілому по Україні за 2006–2007 рр. вони зросли, при зменшенні в регіоні; при цьому частка Луганської області за вартістю експорту послуг в Україні залишилася незмінною;

відносно імпорту послуг можна говорити про те, що як Україна в цілому, так і Луганська область стали у 2007 р. більш імпортозалежними: збільшився обсяг

імпорту послуг у грошовому численні; при цьому доля Луганської області за вартістю імпорту послуг в Україні зросла з 1,1 % до 1,9 %, не дивлячись на зменшення кількості учасників ЗЕД на ринку імпорту послуг з 183 до 176; при цьому експорт послуг також мав тенденцію до зростання як в Україні, так і в Луганській області, яка перевищує імпорт у 2–3 рази;

відносно сальдо експорту-імпорту послуг виділяються явні переваги України в цілому перед Луганською областю: впродовж 2000, 2005–2007 рр., передуючих вступу України до СОТ, воно було пози-

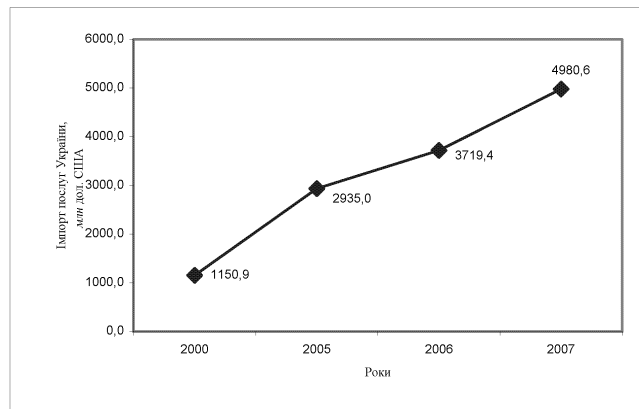
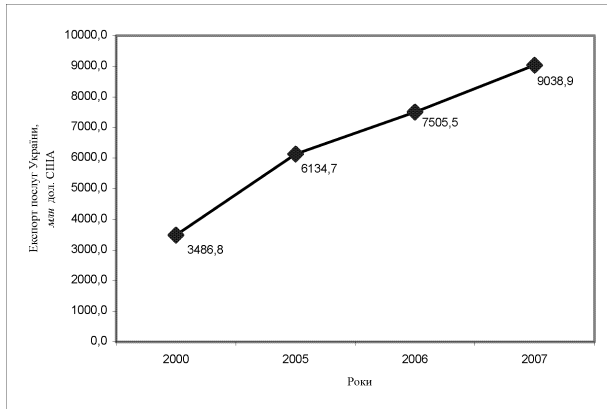

Рис. 5. Експорт/імпорт послуг України

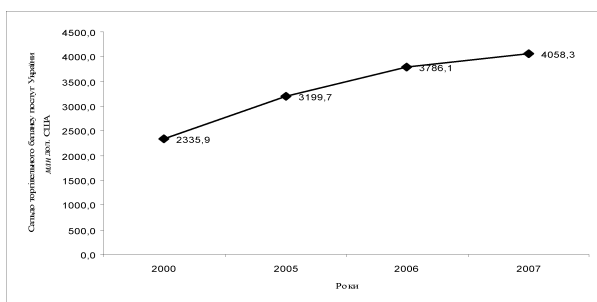

Рис. 6. Сальдо торговельного балансу послуг України

тивним для України в цілому при тому, що для Луганської області негативним як по кількості учасників ЗЕД, так і по вартісному численню.

Таким чином, можна говорити про те, що у відмінності від зовнішньої торгівлі товарами, на ринку послуг Луганська область має менший обсяг зовнішньоекономічної діяльності, що пов'язане з

розвитком у регіоні галузей реального сектора економіки і, зокрема – промисловості.

Розглянемо більш детально динаміку зовнішньої торгівлі послугами України та Луганської області та географію по країнах і континентах (табл. 10 [13, с. 144], 11 [13, с. 144–149], рис. 7–9).

Таблиця 10. Зовнішня торгівля послугами Луганської області у 1995–2007 рр. (млн дол. США)

Рік	Експорт	Імпорт	Сальдо
1995	31,4	5,9	25,6
2000	21,0	8,5	12,4
2001	21,0	10,1	10,9
2002	17,7	12,9	4,8
2003	17,0	17,0	0,0
2004	18,8	17,1	1,7
2005	22,9	54,0	-31,1
2006	28,0	41,7	-13,7
2007	34,3	94,5	-60,2

Таблиця 11. Зовнішня торгівля послугами Луганської області у 2000, 2004–2007 рр. (млн дол. США)

	2000 р.		2005 р.		2006 р.		2007 р.	
	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт
Всього	20,954	8,517	22,881	54,006	28,02	41,739	34,343	94,533
Країни СНД	2,732	2,065	7,457	9,543	10,862	9,524	15,728	19,072
Інші країни світу	18,221	6,452	15,424	44,463	17,157	32,215	18,615	75,461
Європа	16,462	6,041	11,119	40,469	12,441	28,858	7,065	57,093
Азія	1,509	0,367	3,128	2,486	4,139	0,698	7,105	3,287
Африка	0,017	0,013	0,122	0,004	0,332	0,008	0,839	1,373
Америка	0,232	0,03	1,048	1,503	0,243	2,65	3,597	13,706
Австралія та Океанія	—	—	0,004	—	0,001	—	0,008	—

Вочевидь, що при негативному сальдо зовнішньоекономічного торговельного балансу послугами Луганської області 2005–2007 рр. регіону вигідно розвивати свою діяльність з експорту послуг у країни Азії, Австралії та Океанії.

Висновки. Проаналізувавши зовнішньоекономічну діяльність Луганської області та зрівнявши її з Україною в цілому, можна констатувати, що сальдо торговельного балансу є від'ємним – тобто Україна імпортує товарів більше, ніж експортує. Це призво-

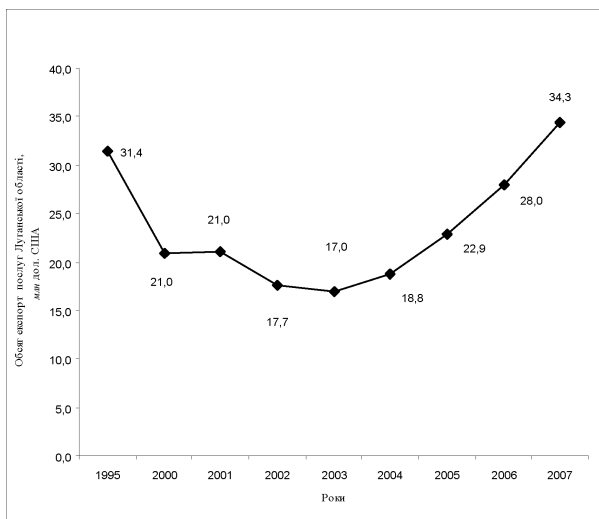

Рис. 7. Експорт послуг Луганської області у 1995–2007 рр.

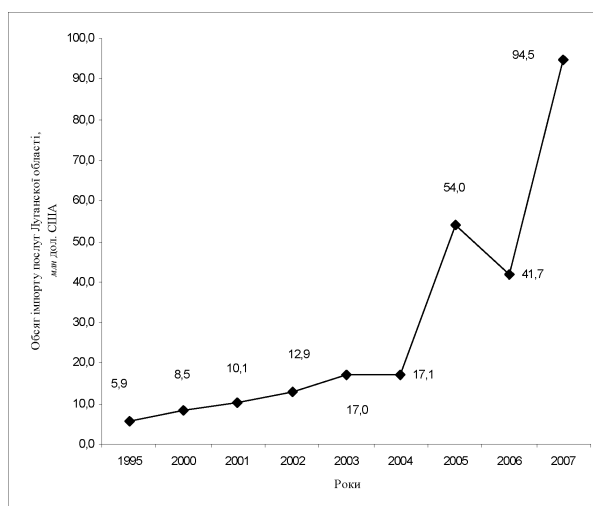

Рис. 8. Імпорт послуг Луганської області у 1995–2007 рр.

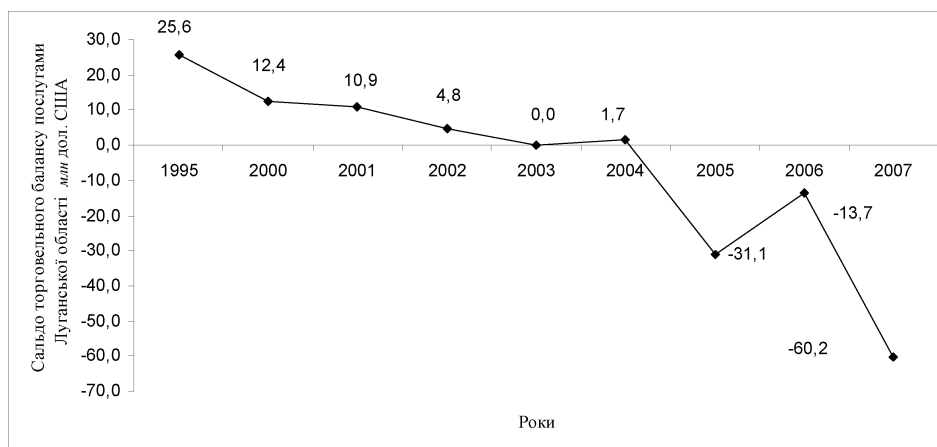

Рис. 9. Сальдо зовнішньоекономічного торговельного балансу послуг Луганської області

дить до вивозу капіталу за кордон, зростання залежності від індустріально-розвинених країн по товарах, непродуманої політики ведення ЗЕД в Україні в цілому, неготовності в минулому вступити Україні до СОТ в якості конкурентоздатної держави. Це також свідчить про те, що рік від року Україна в цілому стає більш імпортозалежною країною по товарах.

Проте зовнішньоекономічна діяльність Луганської області, на відміну від України в цілому, є позитивною: експорт перевищує імпорт впродовж усього періоду; динаміка імпорту мала спади; сальдо зовнішньоекономічної діяльності по товарах було позитивним впродовж всього періоду. Не дивлячись на те, що у відмінності від зовнішньої торгівлі товарами, на ринку послуг Луганська область має менший зовнішньоекономічний потенціал, у регіоні є розвинутими галузі реального сектора економіки і, зокрема — промисловості.

Виходячи з цього, можна говорити про те, що Луганська область має стійкіший зовнішньоеконо-

мічний потенціал ніж Україна в цілому, який треба зберігати та нарощувати в майбутньому, що, безперечно, є вигідним не тільки для регіону, але й для країни в цілому.

Література

1. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. / О. П. Гребельник, О. О. Романовський. — К. : Деміур, 2003. — 296 с.
2. Зінь Е. А. Основи зовнішньоекономічної діяльності / Е. А. Зінь, Н. С. Дука; під ред. Е. А. Зінь. — К. : Видавництво «Кондор», 2009. — 432 с.
3. Кириченко О. А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: підручник / О. А. Кириченко. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К. : Знання, 2008. — 518 с.
4. Макогон Ю. В. Зовнішньоекономічна діяльність: організація, управління, прогнозування: підручник / Ю. В. Макогон. — Донецьк : Альфа-прес, 2004. — 344 с.

5. Основи зовнішньоекономічної діяльності: теоретичні основи і прикладні аспекти / [Н. Г. Георгіаді, С. В. Князь, Х. С. Передало, Р. З. Берлінг]. – Львів : Інтеллект-Захід, 2006. – 260 с.

6. Пазуха М. Д. Зовнішньоекономічна діяльність (загальні положення) : навчально-методичний посіб. / М. Д. Пазуха. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 203 с.

7. Рум'янцев А. П. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посіб. / А. П. Рум'янцев, Н. С. Рум'янцева. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 384 с.

8. Беленький П. Ю. Теоретико-методологічні засади регіонального розвитку економіки України / П. Ю. Беленький, О. О. Другов // Регіональна економіка. – 2006. – № 4. – С. 7–17.

9. Максимов В. В. Экономический потенциал региона (анализ, оценка и использование) : монографія /

В. В. Максимов. – Луганск : Изд-во ВНУ им. В. Даля, 2002. – 360 с.

10. Осадчук Р. С. Розвиток зовнішньоекономічних зв'язків Чернівецької області / Р. С. Осадчук // Регіональна економіка. – 2004. – № 4. – С. 205–211.

11. Фетисов Г. Г. Региональная экономика и управление / Г. Г. Фетисов, В. П. Орешин. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 416 с.

12. Статистичний щорічник України за 2007 рік / під заг. ред. О. Г. Осауленко. – К. : Консультант, 2008. – 571 с.

13. Статистичний щорічник Луганської області за 2007 рік / під заг. ред. С. Г. Пінієва. – Луганськ, 2008. – 391 с.

14. Статистичний щорічник України за 2006 рік / під заг. ред. О. Г. Осауленко. – К. : Консультант, 2007. – 551 с.

Подано до редакції 15.10.2009 р.